

Folkmusikforskningens främste i Norden Otto Andersson 90 år

Den utan tvekan mest vitale, kunnigaste och mångsidigaste inom folkmusikforskningen i Norden är professor Otto Andersson i Åbo. För den som träffat honom personligen på spelmansstämmor och hört honom med sitt vackra svenska uttal klart och tydligt redogöra för någon detalj man av någon anledning velat ha sakkunnigt bedömd, verkar uppgiften om hans ålder osannolik. Dock är det så att han den 27 april fyller 90 år.

Han föddes på Vårdö på Åland och har ända sedan 1908 varit sys-

selsatt med folkloriska och musik-historiska studier. Från sin tidigaste ungdom har han varit obrottsligt trogen sitt beslut att försöka bevara den lantliga livsglädjen sådan den tagit sig uttryck i sång, spel och dans. Han har räddat och bevarat den finländska sångskatten, folkmusiken och folk-dansen.

Han blev fil. dr 1923 på en avhandling om stråkarpan, som man, om man är intresserad, i dag kan ta sig en titt på i Sibelius-muséets samlingar i Åbo. Stråkarpan eller tallharpan leder, liksom nyckelharpan, sitt ursprung ifrån medeltiden och levde kvar i början på 1900-talet i Karelen och på de est-svenska öarna Dagö och Worsö. 1926 blev han professor i musikvetenskap och folkdiktsforskning vid Åbo akademi.

1906 grundade han föreningen Brage, en sammanslutning, som betydligt mycket för den svenska och finländska folksången, folkdansen och folkmusiken. Otto Andersson blev självfallet Brages förste ordförande och tillika dirigent för den berömda sångkören, som under hans ledning gjorde märkliga framträdanden i de svensktalande bygderna i Finland, Baltikum och framför allt Åland. "Hur härligt sången klingar på älskat modersmål..." var då sannerligen inte något, som man bara sjöng med sina läppar. Det var en hjärteangelägenhet för sångaren och åhörarna, som i tusental lyssnade och levde med på de uppmärksammade konserterna.

"Finlandssvenska musikfester under 50 år", en diger bok på 400 sidor, har Otto Andersson som författare. Han tillägnar boken "Minnet av Martin Wegelius och Svenska folkskolans vänners banbrytande gärning för musikens blomstring i Svenska Finland". Men den som framför alla andra ska hedras för en banbrytande gärning är då sannerligen Otto Andersson själv.

Brages verksamhet omfattar även utforskning av bygdedräkter och folkdanser.

1929-1936 var Otto Andersson rektor magnificus vid Åbo akademi. Och märkligt nog är han vid 90 års ålder "still going strong". Han är verkligen magnificus, bondpojken från Vårdö, Jean Sibelius' kamrat och vän. Han är en välkänd gestalt i sin hemstad Åbo, där han bor på Kaskisgatan. Två meter lång är han, skära rosor på kinderna, gråa, välväxta och putsade mustascher, och när han talar om sina kära spelmän och låtar tindrar hans ögon av solsken, kärlek och glädje.

Otto är fantastiskt produktiv och skriver fortfarande och arbetar med stor intensitet. Spelmansglädjen lever kvar och synes verka som kraftkälla över tid och år. Det kan jag personligen intyga. Jag hade det nöjet att träffa honom 1967 på Jan Karlsgården, Kastellholm, på Åland, där Ålands Spelmansgille då firade 60-årsminnet av den första spelmanstävlingen på Åland. Den ägde rum i Mariehamn 1907. Jag passade på att hylla den lärde forskaren och den outtröttlige upptecknaren med det äkta spelmanslynnat. Alldeles särskilt tackade jag honom för det banbrytande verket "Spel opp I spelmän", som skildrar skåningen Nils Anderssons pionjärgärning och uppteckningsarbete av gigantiska mått och den svenska spelmansrörelsen under 1900-talet. Jag tackade honom särskilt för att han, fastän född ålänning, kunnat skriva ett sådant verk om spelmän, låtar, spelmanstävlingar m. m. i Sverige. Jag kunde endast tala å Sörmlands vägnar. Jag underströk mitt tack genom att från min Österåkersdräkt plocka av mig Södermanlands Spelmansförbunds märke i guld och fästa det på Ottos rock-uppslag.

Han tackade, till synes djupt rörd. Senare fick jag från honom mottaga ett det raraste och vackraste brev jag någonsin erhållit. Han nämner där, att det var det första riktiga tack han erhållit för det märkliga arbetet, som kom ut 1957. Han uppfattar vårt gyllene

Professor Otto Andersson i Åbo — grand old man inom nordisk folkmusikforskning — fyller 90 år. Hans porträtt tecknas med mycken inlevelse och beundran av Södermanlands spelmansförbunds ordförande Gustaf Wetter.

fessor John Rosas på Sibeliusmuséet — ett märkligt musikhistoriskt museum vid AUSAÄNS strand — fick jag goda förhållningsregler. Han ringde först till Otto Andersson och fick av hans goda hushållshjälp reda på att han var hemma. "Gå du dit och ring på dörren tre gånger! Kommer han inte, så banka på dörren allt vad du orkar!" Den kraftige professorn, som såg ut som en granitklippa, illustrerade med sina väldiga nävar, hur jag skulle förfara.

Jag behövde inte banka. Redan efter en enda ringning stod den väldige Otto i dörren, vänligt leende och välkomnade mig. Det var en upplevelse att få göra ett besök i hans arbetsrum med vackra tavlor på väggarna och där bokhyllorna och alla upptänkliga utrymmen var belamrade med böcker, tidskrifter, musikinstrument, anteckningar, koncept, manuskript, noter och partitur i en till synes hopplös ordning.

Han hade god tid med min ringhet. "Vi är ju båda två spelmän." Han talade i berömmade ordalag om sin kollega i Sverige Nils Andersson, som arbetade ihjäl sig för den svenska spelmansrörelsen. Jag fick goda tips om varianter till svenska folkvisor, som jag var på jakt efter. Jag talade om att Stora Malms brudmarsch hade en halvsystem i Österbotten, trakten omkring Vasa, en trevlig variant, som jag snokat reda på i "Finlands svenska folkdiktning" ett jättarbete i många digra band, där Otto givetvis svarar för det folkmusikaliska materialet. Det tyckte han var intressant. Han påpekade släktskapen mellan svensk och finländsk folkmusik och hann med att på en halvtimme redogöra för de 45 varianterna på melodin till "Du gamla, du fria". På Åland och i Svenskfinland sjunges den (eller kanske rättare sjöngs den) under beteckningen Kärestans död, en medeltida ballad.

Min älskvärda värd lyckades med konststycket att röja undan en mängd prylar och grunkor från sitt skrivbord, så att han fick rum med två vackra glas, i vilka han skänkte i ett gott vin. Så skälade vi för den nordiska spelmansrörelsen och för samarbetet över gränserna.

Jag tog mig friheten fråga honom om hemligheten med hans kroppsliga och andliga vitalitet.

ägnade föreningen Brage, tillåter jag mig citera följande dikt av Arvid Mörne:

En melodi från bondfiolens strängar
en av de halvt förglömda, muntra gamla,
kan såsom ingen hela bygden samla
till glam, till dans på vårnattsjusa ängar.
Och som en kväll, när glöden dör på härden,
— en vinterkväll med stämning som i sagan —
fiolen tolkar hjärtats fröjd och klagan,
så talar ingen annan röst i världen.

Gustaf Wetter

Födelsedagar

93 år fyller idag, fredag, fru Hilda Maria Olsson, Källstugugatan, Vingåker.

Hon är född i Askersund och kom till Vingåker 1898.

80 år fyller på lördagen fjordbruksarbetaren Otto Jansson, Funkegatan 3, Västerås.

Hr Jansson är född i Tensta, Uppsala län. Efter anställningar på ett flertal gårdar i Uppland kom han till Västmanland 1921 och bosatte sig i Björksta, där han arbetade på Östtanbro gård.

På grund av sjukdom tvingades han 1945 sluta med det hårda lantarbetet. Från 1948 till 1962 skötte Otto Jansson vaktmästareysslan vid Björksta Folkets hus. Under sin Björkstatid var han med i kommunalnämnden, kommunalfullmäktige, nykterhetsnämnden och kyrkorådet. Han var också aktiv i arbetarekommunen, bla som ordförande ett antal år.

Jubilaren är godtemplare sedan 1905 och har varit logeputerad i logerna Framtiden, Tillinge, och Kungsborg i Kungsåra.

75 år fyller måndagen den 28 april fru Ingrid Maria Andersson, Pensionärshemmet, Ludgö.

75 år fyller idag, fredag, herr Gunnar Emanuel Eriksson, Torsbovägen 24, Bie.

Jubilaren är född i Nyköping.

60 år fyller måndagen den 28 april, fru Katarina Zazis, maka till smärglare Jakob Zazis, Karlavägen 17, Hälleforsnäs.

Fru Zazis är född i Libau i Lettland, där hon bodde den längsta tiden under åren i det gamla hemlandet. År 1944 flydde hon tillsammans med maken och två mindre-åriga barn till Sverige i samma båt som 27 andra landsmän. De landsteg på Fårö vid Gotland välbehållna och kom i karantän i Vissefjärda. Makarna var en tid bosatta på Öland, där maken dels var fiskare och dels hade annat arbete.

Till den nuvarande vistelseorten kom jubilarerna och maken år 1949. Under de sista 10 åren bor de i egen villa.

60 år fyller söndagen den 27 april kommunalarbetaren Gustav Lundgren, Tellusvägen 18, Nyköping.

60 år fyller söndagen den 27 april hr Wathier Eklund, Borgaregatan 2, Nyköping.

Jubilaren är född i Nyköping olh numera verksam som hantverkare vid lasarettets långtidsvård. Han är medlem i Svenska kommunalarbetsförbundets avd 14 och var ordförande där åren 1944-1954.

Wathier Eklund innehar en rad förtroendeuppdrag. Han är ombud i NFC, arbetsplatsombud i Nyköpings arbetarekommun, ombud i ABF och medlem i Skyddskommittén för Södra Sörmland. Därtill är han medlem i företagsnämnden för södra Sörmlands sjukvårdsdistrikt och representant i Begravningsföreningen.

Jubilaren är född i Nyköping och gagerad. Han har varit ledamot av kyrkofullmäktige och suppleant i ett antal styrelser och nämnder.

Wathier Eklunds fritid ägnas åt sommarstugan i Spelviksby och resor till varmare trakter.

60 år fyller måndagen den 28 ap-

Olj

För att ku
informatic
Fyll i kup
411 21 G
och minus

Namn:

Adress:

Postadress:

Plus 0 vid val

Det finns idag många bra möjligheter när det gäller lavärme: oljeeldning, elme, eldning med ved, gas eller fjärrvärme. Men kan vara svårt att välja Plus för en villaägare kan tyda minus för en annan

CTC har det

60 år fyller måndagen den 28 april, fru Katarina Zazis, maka till smärglare Jakob Zazis, Karlavägen 17, Hälleforsnäs.

Fru Zazis är född i Libau i Lettland, där hon bodde den längsta tiden under åren i det gamla hemlandet. År 1944 flydde hon tillsammans med maken och två minderåriga barn till Sverige i samma båt som 27 andra landsmän. De landsteg på Fårö vid Gotland välbehållna och kom i karantän i Vissefjärda. Makarna var en tid bosatta på Öland, där maken dels var fiskare och dels hade annat arbete.

Till den nuvarande vistelseorten kom jubilarer och maken år 1943. Under de sista 10 åren bor de i egen villa.

60 år fyller söndagen den 27 april kommunalarbetaren Gustav Lundgren, Tellusvägen 18, Nyköping.

60 år fyller söndagen den 27 april hr Wathier Eklund, Borgaregatan 2, Nyköping.

Jubilaren är född i Nyköping och numera verksam som hantverkare vid lasarettets långtidsvård. Han är medlem i Svenska kommunalarbetsförbundets avd 14 och var ordförande där åren 1944-1954.

Wathier Eklund innehar en rad förtroendeuppdrag. Han är ombud i NFC, arbetsplatsombud i Nyköpings arbetarekommun, ombud i ABF och medlem i Skydds-kommittén för Södra Sörmland. Därtill är han medlem i företagsnämnden för södra Sörmlands sjukvårdsdistrikt och representant i Begravningsföreningen.

Jubilaren är född i Nyköping och gagerad. Han har varit ledamot av kyrkofullmäktige och suppleant i ett antal styrelser och nämnder.

Wathier Eklunds fritid ägnas åt sommarstugan i Spelviksby och resor till varmare trakter.

60 år fyller måndagen den 28 april nattsköterskan Berta Elvira Sundström, Värnlunda kvarn, Ludgo.

50 år fyller den 28 april förman Erik Gustav Hellman, Allesta, Köping.

50 år fyller söndagen den 27 april gjuteriarbetaren Henning Renberg, Trädgårdsgatan 8B, Oxelösund.

Jubilaren är född i Arvidsjaur i Norrbotten. Bland hans fritidsintressen kan nämnas fiske och idrott.

60 år fyller måndagen den 28 april skogsarbetaren Ture David Emanuel Skog, Hjalmsäter, Björkvik.

1929-1936 var Otto Andersson rektor magnificus vid Åbo akademi. Och märkligt nog är han vid 90 års ålder "still going strong". Han är verkligen magnificus, bondpojken från Vårdö, Jean Sibelius' kamrat och vän. Han är en välkänd gestalt i sin hemstad Åbo, där han bor på Kaskisgatan. Två meter lång är han, skära rosor på kinderna, gråa, välväxta och putsade mustascher, och när han talar om sina kära spelmän och låtar tindrar hans ögon av solsken, kärlek och glädje.

Otto är fantastiskt produktiv och skriver fortfarande och arbetar med stor intensitet. Spelmansglädjen lever kvar och synes verka som kraftkälla över tid och år. Det kan jag personligen intyga. Jag hade det nöjet att träffa honom 1967 på Jan Karlsgården, Kastellholm, på Åland, där Ålands Spelmansgille då firade 60-årsminnet av den första spelmanstävlingen på Åland. Den ägde rum i Mariehamn 1907. Jag passade på att hylla den lärde forskaren och den outtröttlige upptecknaren med det äkta spelmannslynnnet. Alldeles särskilt tackade jag honom för det banbrytande verket "Spel opp I spelmänner", som skildrar skåningen Nils Anderssons pionjärgärning och uppteckningsarbete av gigantiska mått och den svenska spelmanströrelsen under 1900-talet. Jag tackade honom särskilt för att han, fastän född åläning, kunnat skriva ett sådant verk om spelmän, låtar, spelmanstävlingar m. m. i Sverige. Jag kunde endast tala å Sörmlands vägnar. Jag underströk mitt tack genom att från min Österåkersdräkt plocka av mig Södermanlands Spelmansförbunds märke i guld och fästa det på Ottos rock-uppslag.

Han tackade, till synes djupt rörd. Senare fick jag från honom mottaga ett det raraste och vackraste brev jag någonsin erhållit. Han nämner där, att det var det första riktiga tack han erhållit för det märkliga arbetet, som kom ut 1957. Han uppfattar vårt gyllene emblem som en officiell hyllning från spelmanströrelsen i Sverige. De sörmländska spelmännen gläder sig åt det och i all synnerhet författaren till dessa rader.

Men spelmannmärket var mitt, med mitt namn och data ingraverade på baksidan. 1968 var jag i Åbo för att rätta till saken. Jag hade då med mig ett märke med Ottos namn, och det skulle jag personligen överlämna och givetvis få mitt eget märke tillbaka. Av pro-

på dörren allt vad du orkar!" Den kraftige professorn, som såg ut som en granitklippa, illustrerade med sina väldiga nävar, hur jag skulle förfara.

Jag behövde inte banka. Redan efter en enda ringning stod den väldige Otto i dörren, vänligt leende och välkomnade mig. Det var en upplevelse att få göra ett besök i hans arbetsrum med vackra tavlor på väggarna och där bokhyllorna och alla upptänkliga utrymmen var belamrade med böcker, tidskrifter, musikinstrument, anteckningar, koncept, manuskript, noter och partitur i en till synes hopplös ordning.

Han hade god tid med min ringhet. "Vi är ju båda två spelmän." Han talade i berömmande ordalag om sin kollega i Sverige Nils Andersson, som arbetade ihjäl sig för den svenska spelmanströrelsen. Jag fick goda tips om varianter till svenska folkvisor, som jag var på jakt efter. Jag talade om att Stora Malms brudmarsch hade en halvsystem i Österbotten, trakten omkring Vasa, en trevlig variant, som jag snokat reda på i "Finlands svenska folkdiktning" ett jättearbete i många digra band, där Otto givetvis svarar för det folkmusikaliska materialet. Det tyckte han var intressant. Han påpekade släktskapen mellan svensk och finländsk folkmusik och hann med att på en halvtimme redogöra för de 45 varianterna på melodin till "Du gamla, du fria". På Åland och i Svenskfinland sjunges den (eller kanske rättare sjöngs den) under beteckningen Kärestans död, en medeltida ballad.

Min älskvärda värd lyckades med konststycket att röja undan en mängd prylar och grunkor från sitt skrivbord, så att han fick rum med två vackra glas, i vilka han skänkte i ett gott vin. Så skålade vi för den nordiska spelmanströrelsen och för samarbetet över gränserna.

Jag tog mig friheten fråga honom om hemligheten med hans kroppsliga och andliga vitalitet. "Du ska sova på nätterna. Du ska inte äta för mycket. Så ska Du sova middag mitt på dagen efter maten, så orkar Du arbeta på kvällen."

Jag skildes från Otto, rörd, imponerad och tacksam över att vi äger en sådan man i Norden, som ännu vid 90 års ålder är verksam som en trogen och trägen trädgårdsmästare i folkmusikens örtagård.

Ur "Tonerna från-bygden", till-

samla till glam, till dans på vånattsljusängar.

Och som en kväll, när glöden dör på härden,

— en vinterkväll med stämning som i sagan —

fiolen tolkar hjärtats fröjd och klagan,

så talar ingen annan röst i världen.

Gustaf Wetter

Olja

För att kunna
information
Fyll i kupa
411 21 Ge
och minus

Namn:

Adress:

Postadress:

Plus o vid val

Det finns idag många bra val
möjligheter när det gäller v
lavärme: oljeeldning, el-v
me, eldning med ved, kol
gas eller fjärrvärme. Men d
kan vara svårt att välja rä
Plus för en villaägare kan b
tyda minus för en annan. G

CTC har det k
programmet
för villavärme